HARPIDETZA BOLETINA

IZENA:
ZUZENBIDEA:
SINADURA:

POSTA-KODEA:
DATA:
TELEFONOA:

Bete edo kopiatu ezazu eta bidali hurrengo helbidera:
157 POSTAKUTXA 48300 GERNIKA-Lumo
Irakurri hurrengo aukerak eta gurutzatu interesatzen zaizuna.

☐ TXEPETXARA HARPIDETZEA,
ALDIZKARIA ETA BESTE ZENBAIT INFORMAZIO DOHAIN JASOTZEKO.
Gurutzatu aukeratzen duzun aportazio moeta.

☐ GAZTEA (17 urtera arte)	2.500 pzta. urtero
☐ NUMERARIOA	4.000 pzta. urtero
☐ LAGUNTZAILEA	8.000 pzta. urtero
☐ BABESLEA	25.000 pzta. urtero

☐ ALDIZKARIRA SOILIK HARPIDETZEA,
URTEROKO LAU ALEAK JASOKO DITUDALARIK

☐ URTE BETEZ (4 ale)	900 pzta. (* 1.500)
☐ BI URTETARAKO (8 ale)	1.800 pzta (* 3.000)

ORDAINKETA MOTA
☐ HELBIDERAKETA BANKARIOA
(eskumaldeko fitxa bete)
☐ GIRO POSTALA

BANKO / KUTXA

ZUZENBIDEA
HERRIA
P.K.
SINADURA

TITULARRA

(*) Instituzioentzako prezioak.

DESAGERTZEAR

Euskal Armeria
Armeria Euskadiensis
Donadille & Vivant

FAMILIA: PLUMBAGINACEAE

HABITAT: KOSTALDEAN

TXEPETXA

URDAIBAIKO INGURUGIRO ETA KULTURA ALDIZKARIA

1 zbk. Negua 93 I. Urtea 225 Pzta.

Ibilbideak:
BERMEO EZAGUTZEN

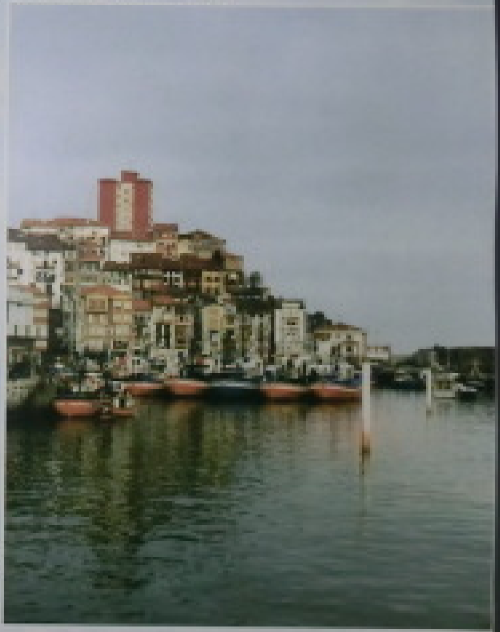

ARRANTZA TEKNIKAK

Eta gainera...

Gure landare eta animaliak ezagutzeko fitxa
Lurraska: Ingurune Heziketarako esperientzia
Denborapasa
Karkoren abenturak...

Urdaibai bidegurutzean

TXEPETXAren eskutik hainbat aditu batu zen Gernikan garraio eta errepideen egoera aztertzeko

10 arrazoi aldizkari hau erosteko

Balore historiko-kultural eta artistiko barietate garrantzitsuenetarikoak duen Euskal Herriko eskualdea dalako eta hori dela eta, ezinbestekotzat jotzen dugu aldizkaria egitea daukagun inguru pribilegiatua ikusterazteko.

Aldizkari independientea dalako, inolako Instituzioen edo bestelako eskuen mende ez bait dago. Horrela, aldizkari errealista eta irekia egin dezakegu.

Urdaibairekin daukagun bitxiaz kontura gaitezan, berton babespena eta garapena eman daitezkealarik.

Naturari buruzko aldizkaria ez delako soilik, ekonomia, kultura, artea, historia eta abar aztertuko direlarik, Urdaibai gure ardatza izanik.

Urdaibai, UNESCOk Biosferako erreserba izendapetu duena bere balore ekologiko altuagatik, mota askotako kalteak jasotzen ari dalako zeintzuetaz informatu nahi gatzaizkizuen zuok guztioi.

Urdaibaik eta berton bizi garenok horrelako ar... merezi dugulako.

Hemen egiten diren ikerketa edo informazio guztiak denok ezagutzeko aukera izan behar dugulako.

Herriko talde batek, hots, TXEPETXAk eginda dagoelako, baina edozeinentzako irekia dago, talde ezberdinak, herriko jendeak, kirolariak, etxeko-andrak, nekazariak, abeltzainak, arrantzaleak partehartzeko aukera daukatelako.

Ez garelako enpresa, saltzaile, edo horrelako diruetekin nahia duen taldea, horregatik manipulazio gabe atera dezakegu informazioa.

Urdaibai guztiok garelako, eta ez bakarrik Marko, Patronatoa, alkateak.. Urdaibai zu ere bazara.

TXEPETXA

AURKIBIDEA

3.- EDITORIALA. Txepetxa.
4.- ERREPORTAIA. *Urdaibaiko garraio eta errepideak eztabaidan.* TXEPETXAren Garapen eta Kontserbazio Batzordea.
6.- *Arrantza Teknikak.* Bermeoko Ekologi Tailerra.
8.- *Ibilbide turistikoa Bermeoko herritik.* Bermeoko Ekologi Tailerra.
10.- ALBISTEAK.
11.- TXEPE-TXOKO.
HIZTEGI BERDEA.
JASOTAKO ARGITARAPENAK.
AGENDA.
12.- NORTZUK DIREN ETA ZER EGITEN DUTEN.
Lurraska etorkizunerako baserri ote?.
13.- ALBISTE LABURRAK.
14.- KARKOREN ABENTURAK. Ato-93.
15.- DENBORAPASA.
FITXA.

TXEPETXA
URDAIBAIKO INGURUGIRO ETA KULTURA ALDIZKARIA
EKI, KOLIKI, ZAIN DEZAGUN URDAIBAI, BERMEOKO EKOLOGI TAILERRA, GERNIKAKO EKOLOGI LAN TALDEA
POSTAKUTXA: 157 - 48300 GERNIKA-LUMO
(94) 625 59 01

EDIZIO, MAKETAZIO ETA KONPOSAKETA:
hilean behin
INPRIMAKETA: GERRHA GRAFIKAK

TXEPETXA

EDITORIALA

Jadanik, Txepetxa Urdaibaiko ingurugiro eta kultura aldizkariaren 1. zenbakia kalean dogu. Aurreko zenbakiarakin konparatzen badogu argi dago aldaketak egon direla. Artikuluak ez dira soilik ekologiazkoak, Maketazio berria eta erakargarriagoa, kalitate hobeagoko paper birziklatua, kolore gehiago,... hala ere, guztia hobetzea ondo dago, baina harpidedunik gabe horrek ez du ezertarako balio. Horrekin esan gura dogu ezinbestakoa dela harpidedunak izatea aldizkaria aurrera atera daiten. Baina jendea-rengandik ez dogu soilik dirua espero, hau da, dirua emoten badigute aldizkaria ateratzeko ondo dago; baina horrez gain gurako genduke jendeak artikuluak, kartak... bidal diezagutela aldizkarian ateratzeko, horrela bakarrik egin bait dezakegu Urdaibaigaitik eta Urdaibairako aldizkaria. Bestaldetik, Gabonak gainean ditugu, urtesasoi aproposa gorostia, miura, pinuak... ebateko gabon zuhaitza bihurtzeko asmoarekin. Eskatuko genizue-ke, horrela egiten baduzue, argi izatea non egiten dozuen, inguruneari ahalik eta kalterik txikiena egiteko. Hala ere, azkenengo urteotan gabon arbolaren beste modalitatea agertzen jaku: gero eta gehiago dira sustrai ta guztiko arbolak erosten dituztenak. Horiek, gehienetan, gabonen ostean, kalean geratzen dira botata zabortegira doan kamioiaren zain. Hori nolabait konpontzeko edo, TXEPETXAK, Urdaibaiko ekologistak, kanpaina bati ekin diogu. Kanpaina honetan gabon arbola batu eta herriko jendearen laguntzaz landatuko dira. Ekintza honekin interesaturik bazaudete egon adi, egun hauetan aterako deialdia kalera aterako dugu eta. Gabonak ondo pasa eta zuhaitzak ondo zaindu.

P.D.: Aldizkaria erosi duzuenoi edota harpidedun egin zaretenoi mila esker. Ta zuen begionekoak izaten jarraitzen dogun.

Joan den Iraileko 20tik 25era."Txepetxa" elkarteak antolatuta, Gernikako Kultur Etxean Urdaibaiko Garraio eta Errepideei buruzko ihardunaldiak burutu ziren, hainbat adituren partehartzearekin

Urdaibaiko garraio eta errepideak eztabaidagai

TXEPETXAren Garapen eta Kontserbazio Batzordea

Joan den Iraileko 20tik 25era."Txepetxa" elkarteak antolatuta, Gernikako Kultur Etxean Urdaibaiko Garraio eta Errepideei buruzko Ihardunaldiak burutu ziren. Ihardunaldi horien helburu nagusienak ondoko hauek izan ziren:

1.- Urdaibaiko garraio eta errepideei buruzko eztabaida soziala bultzatzea.

2.- Garraio publikoak izan beharko lukeen lehentasunaz ohartzea.

3.- Errepideen egokitzea eta eskualdearen balorean kontserbapena bateragarri egitea. Egun hauetan zehar zenbait espezialista etorri ziren beraien ikuspuntuetatik arazo hau aztertzeko.

Lehenengoa, Jose Allendek (E.H.U.ko Garraioaren Ekonomia irakaslea.) "Garraio eta Lurralde antolaketaz" hitz egin zuen eta, Urdaibai'n egin gura diren ziriunbideei buruz, honako proposamen hauek egin zituen:

1.- Necesidad de una política global e integral de la comarca (que esté por encima del localismo y del sectorialismo).

2.- Que las soluciones no faciliten, en ningún modo, una afluencia masiva de vehículos.

3.- Necesidad de impulsar una política de incentivación de los transportes públicos.

4.- Un particular y específico cuidado con el entorno ambiental por las características especiales de la comarca.

Hitzaldi osoan zehar azpimarratu zuen komaleko neurriak bultzatzeko biztanlegoaren parte-hartze zuzenaren garrantzia (democracia participativa).

Hurrengo egunean, Francisco Díaz Pineda (Madrilgo Ekologia Katedraduna.) izan genuen. Alpaltu zituen ideia nagusiak hauexek izan ziren:

- Recalcar la importancia de una gestión sensata, y de su consecución, acerca de los recursos naturales en Urdaibai.

- Respecto al transporte e infraestructuras, la gestión debe basarse en un estudio sobre la "capacidad de acogida de la comarca", "que tiene unos límites que sobrepasarlos supondría poner en peligro los valores más importantes de la Reserva de la Biosfera.

- Por tanto, una política cabal y adecuada tendrá como punto de partida la necesidad de potenciar el transporte público y de limitar simultáneamente el vehículo privado.

Trenaren erabilgarritasuna

Kike Urkijo-k (Eusko Trenbideko Marketing zuzendaria.) Urdaibain dagoen trenaren egoera azaldu zuen, dituen posibilitateak eta etorkizuna azpimarratuz. Besteen artean, ondoko proposamen hauek lazatu zituen:

- Necesidad de una única Administración en transportes en la C.A.V.

- Prioridad en la reducción del tiempo de viaje, calidad en el servicio.

- Coordinación con otros transportes públicos (autobuses).

- Subrayó el interés que tendría la existencia en Gernika de una estación de transferencias coche-ferrocarril.

- Asimismo, constató las dificultades para el uso del ferrocarril en el transporte de mercancías.

Azkenean, ostiralean J.M. Goienetxea (Bermeoko alkatea.), E. Vallejo (Gernikako alkatea.), Helen Groome (E.H.N.Eren arduraria.) eta R. Hernández (Txepetxaren aldetik) mahaingurua batean "Urdaibaiko Garraio eta Errepideen arazoaz" eztabaidatu zuten.

Gernika eta Bermeoko alkateen ikuspuntu desberdinak

Eduardo Vallejo defendió la necesidad de una circunvalación, para resolver el problema del tráfico en Gernika, que sea respetuosa en su trazado con el medio ambiente.

Sin embargo, el resto de los ponentes, sin oponerse a la circunvalación desde perspectivas diferentes, consideraron la necesidad de un tratamiento más global y comarcal del problema del tráfico, lejos de planteamientos localistas que conviertan -como señalaba Goienetxea- el trazado de las circunvalaciones, en la práctica, en una nueva carretera.

Baserritarren ahotsa

Helen Groome destacó la habitual marginación de los baserritarras en la toma de decisiones, y apuntó el hecho de que las nuevas infraestructuras conllevarán la pérdida de suelos productivos.

El representante de Txepetxa incidió en la importancia de la realización de un estudio comarcal sobre la capacidad de acogida de Urdaibai, que analice desde la perspectiva de un desarrollo compatible con la conservación, el problema de las infraestructuras viarias en su globalidad y que, de una manera particular, opine sobre la conveniencia, o no, de realizar todas las circunvalaciones proyectadas.

Todos los participantes se mostraron de acuerdo en la importancia de impulsar el transporte público, lo que en el futuro debería significar un panorama de colaboración y participación entre diversos sectores y ayun-tamientos.

Para finalizar, se podría decir, que las jornadas han tenido una buena aceptación por parte del público, que participó en los debates posteriores a cada conferencia.

En este sentido, y bajo el epígrafe general de "Jornadas sobre el Desarrollo y Conservación en Urdaibai", Txepetxa organizará anualmente encuentros de debate sobre temas específicos con el objetivo general de impulsar el debate social sobre los temas más importantes que afectan a Urdaibai.

Asimismo, agradecemos a todos y todas quienes han participado directamente en las jornadas, así como en su apoyo o financiación.

Bermeoko portua, baxurako arrantzari dagokionez, Bizkaiko lehen portua da eta harrapaketan bigarrena Ondarruren atzetik. Hau dela eta, interesgarria iruditu zaigu arrantzaren zenbait metodo azaltzea, batez ere hemengo arrantzaleek erabiltzen dituztenak.

Artes de pesca

SIMPLE O CAÑA

COMPUESTA

CACEA O CURRICAN

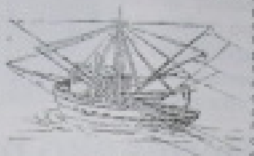

CACEA

PALANGRE

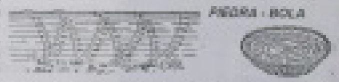

CERCO

INICIACION DE LA RECOGIDA DE LA RED

ARRASTRE

VOLANTA O TRASMALLO

DERIVA

BERMEOKO EKOLOGI TAILERRA

La villa de Bermeo goza de gran número de monumentos y reliquias, únicas en muchas ocasiones como puede ser el caso del "Arco de San Juan" que data de tiempos de Alfonso XI o del "Claustro de San Francisco" que es el convento más antiguo de Bizkaia. Esperamos que el itinerario os sea de gran ayuda para poder conocer mejor esta villa marinera

San Juan portalea

Ibilbide turistikoa Bermeoko herritik

BERMEOKO EKOLOGI TAILERRA

Oraingo honetan Bermeo ezagutzeko aukera dugu, oso gertu badugu ere, herri arrantzale honek erakusteko asko dauka. Eta askorentzat orain arte, ezezagunak izan badira gure azalpen txiki hauekin ondo ezagutuko dituzuela espero dugu.

SANTAMAÑE edo KURTZIOKO ELIZA

Baseliza hau 1.353.ean eraiki zen, hirigunearen barruan kokatuta dagoelarik.

Arrantzaleek, itsasora joan aurretik, eliza honetara abiatzen ziren otoitz edo eskaintza egitera.

Bertan aurkitzen dugun gurutzi-fika gotiko estilokoa da, XIV. mendekoa, beraz Bizkaian dugun onenetarikoa izanik. 1.963.eko uholdean oztean, Erdi-Aroko bonpoi eta keramikak aurkitu ziren. (1).

BERMEOKO UNTZIGINTZAK

Gaur egun hiru baino ez dira geldizen, bi Campas-n kokaturik eta hirugarrena portu zaharreko kaberetan.

Aintzinan, untzigintzen kokapena erribera aldean eman zen, Artigas-tasaren bokalean hain zuzen ere. XIV. mendean, Castilla-ko erregeek, untzigintza hauen ospea zela eta, Amerikatara joango zen flota eta azken arabiarrek penintsulatik botako zituena ere, bertan egiten erabaki zuten. (2).

TRENBIDEA

Hasiera batean, trena ez zen Bermeora heltzen eta azken zatia egiteko pRESOAK erabili zituzten; hau da, Sukarrietatik Bermeorako zatia, zeina 1.955.eko abuztuaren 16an inauguratu zen. (3).

KASINOA

Abaitua'tar Severinoren obra hau 1.849.ean eraiki eta 1.983.ean jausi zen, uholdean ondorioz. Berriz eraiki da eta Eklepitzioaren barruan kokatzen da. (4)

Kasinoa

ARRANTZALEEN KOFRADIA

Aintzinakoa, orain anbulategia dagoen tokian zegoen; honen behekaldea, eta aurreko taberna (Kai Alde) flota guztirako ikaztegiak ziren. Kofradi zaharraren aurrean, frontoiaren ondoan, nasaren beste aldean, eta errepideari begira, "Kikunbera" izeneko edifizioa dago, itsasontzi itxurakoa, Ispizua'tar Pedroren lana izanik. (5).

FRAILE-LEKU KALEA

Santa Eufemia eliza eta kofradi zaharraren ofizinen artean dago.

Izenaren zergatia frantziskotar fraide batek, itsasontziak bueltatzen zirenerako, kale honetan jarri eta postulatzen zuenean datza; horrela, bat arrainen bat kentzen zuen herriko frantziskotar kongregaziorako. (6).

EUPEME DEUNA ELIZA

Ekoarik zaharrena da, 1.299. urtekoa.

Berau eta Ertzila dorrea 1.604. ean izan ziren sutean ondoren salbatu ziren bakarrak dira.

Portu bien arteko penintsula gisa jokatzen zuen haitzaren gainean eraikita dago. (7).

HIRU ITURRIAK

Izen honekin ezagutzen da portu zaharreko iturri munizipala. Ikusten diren ezkutuak aintzinan Andra Mari elizaren atzetik printzipalean zeudenak dira; guztira hiru ezkutu dira: Espainia edo Castillako ezkutua, Bizkaiko ezkutua eta Bermeoko ezkutua. (8).

ERTZILA DORREA

Bermeon hain beste egon bazirenere, gaur egun geratzen den bakarra da. Ostotokiaren kontrako bokalean kokaturik dago, bertatik portu zaharra menpean daitekeelarik. Gaur egun arrantzaleen museoa dago. (9).

NAUTIKA ESKOLA

Anasagasti'tar Teodororen, bermeotar arkitektoa, eskutik 1.917.ean proiektatzen hasi zen, baina eraikuntza askoz beranduago izan zen. 75 urteetan eskola honetatik patroi, makinista eta marinel asko atera dira. (10).

IZARO IRLA

XVIII. mendearte irlaren goikaldean frantziskotarren komentua zegoen. Aurrerago Magdalena baseliza eraiki zen. Egun, Udaltzainen barruan, babesturik agertzen da; bertan kantauri aldean ikus daitezkeen kaio hauskararen (Larus argentatus) kolonia-rik handienetakoa aurkitzen da. (11).

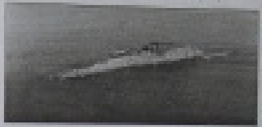

Izaro irla.

ERROKE DEUNAREN BASELIZA

Dirudienez, egun, lekuen, elezetarako jaiotzean, aurkitzen dena izan zitekeen; baseliza baten elementu bereziak agertzen bait dira, hala nola, aleak puntu erdiko arkua edukitzea. (12)

UMEAREN ETXEA

Haurtzaindegi ere deitua, 1.930.eko ekainaren 29an inauguratu zen. Etxe honen arkitektua Ispizua'tar Pedro bermeotarra izan zen, zeina Udaletxearen arkitektua ere zen. (13)

BIHOTZ SAKRATUA ETA KARMELITAK

Anizpa Karmelitek 1.902.ean Intxausti kalean ikastetxea ezarri zuten eta 1.904.ean ikastetxe berria bukatu ere, honetarako arkitektua Basterra'tar Jose Maria izan zen. Ondoan 1.940.ean kapera bat eraiki zuten Ispizua'tar Pedroren lana izanik hau ere. Kaperaren aurreko aldean Jaungoikoaren Bihotz Sakratuaren irudia altxatzen da, 27 metrotakoa. Monumentu hau Bermeoko edozein puntutik ikus daiteke. (14).

Ertzila dorrea

SAN JUAN PORTALE

1.334.ean Alfonso XI-k Bermeoko herria harriz egindako murruaz inguratzeko agindua eman zuen; murru honek zazpi ate zituen eta gaur egun mantentzen den bakarra Donibane Arkua da. Arkuaren aldeetan oraindik ikus daitezke ixteko sistemen aztarnak: ate hau igo eta barrutik zituen zulo batzuen bidez, oraindik eskumakoa mantentzen delarik, trangatuz ixten zen. (15).

UDALETXEA

Aranaltar Sabinoren enparantzan kokaturik dago, eta 1.731.ean eraiki zen. Bertan agertzen den ezkutua Barroko estilokoa da eta, monumentu nazional modura kontsideraturik dago. (16).

TARASKA ENPARANTZA

Gaur egun Frantzisko Deunaren enparantzan kokaturik dago, baina aintzinan orain errepidea pasatzen den tokian zegoen. Portea itxura oktogonalekoa eta marmol gorrikoa da; zutabearen marmola italiarra da. Lehenen proiektua Ibarrarren'tar Antonioren da. (17).

Frantzisko Deuna klaustroa

PRANTZISKO DEUNAREN ELIZA

Erdi-Aroko ezarkuntzetan ohizkoa zenez Bermeoko beheko aldean ezarrita dago. Bizkaiko komenturik zaharrena da. Dekorazio guztia animalien arteko burruka [illegible] da. Momentu honetan klaustroa merkatu gisa jarraitzen du, baina denbora gutxirako izango dela uste da. (18).

Errigoitiko Udalak kontenedoreak jarriko dauz txatarra biltzeko. Horrela erabaki ebien konturatu zirenean materiala horrek mendian jaurtitzen zirela inongo kontrol barik. Errigoitiko alkatea den Jose Ramon Olazarrek dioenez, "kontenedoreak jarri eta gero, Udalak arautegi gogorra jarriko dau martxan, arauak betetzen ez dabienei bete arazteko".

Euskal Herriko Unibertsitateko Arkeologia Departamenduko kidea dan Juan Carlos Lopez Quintanak Vigon ospatzen dan Arkeologiaren Kongresu Nazionalean parte hartuko dau. Honek, "red de yacimientos al aire libre de cronologia neolitica-calcolitica de Sollube" deitutako ikaskuta aurkeztuko dau. 1992an hasi zan lan honetan, eta egunean 23 aztamategi aurkitu direz. Lopez Quintanaren ustetan, "lortutako emaitzak ezinhobeak direz. Sollubeko gainazaleko paleolitiko osteko aztamategiak Kantauri isurialdeko garrantzitsuenak direz".

Gernika-Lumoko espeleologi taldea (ADES) Lezateko Harpera espedizioa prestatzen ari da. Paltzuaran-eko sakoguneko lurrazpiko ibaia borton amaitzen dala ikusi eta gero. Hasieran pentsatzen bazan be ibai horren amaiera Teilerija edo Urgitxiko iturbegian zegoela, konturatu ziren benetako amaiera Lezate ibaian (Aulestian) zegoela. Taldearen ikerketen arabera, Nabarnizen aurkitutako galerietatik doan ibaia ekialderantz doan bitartean, Lezateko ibaia hegoalderantz dago.

El Departamento autonómico de Medio Ambiente ha decidido incoar un expediente sancionador a la cantera Peña Forua por las voladuras realizadas el pasado mes de julio. Según dicho departamento, la voladura se llevó a cabo en zona clasificada como área de protección de encinares cantábricos, donde los usos son muy restringidos. La multa podría ascender a 50 millones de pesetas y está, asimismo, abierta la posibilidad de obligar a los responsables a restituir el medio degradado a su estado anterior.

La ermita de Todos los Santos "Txirenes" de Lumo acoge de nuevo a sus fieles. En esta ermita se celebró el 19 de septiembre la tercera de las misas que cuenta en su historia, a pesar de que tiene más de un siglo de antigüedad. Isidro Ibarguengoitia, baserritarra natural del caserío Izagirre, tras la muerte de su esposa y de sus dos hijos se refugió en su casa donde vivió dedicado a erigir la ermita de la Inmaculada. En la olería de su vivienda coció los ladrillos y tejas que conforman las paredes y techo de la ermita. Consolidada la estructura, se crearon varias imágenes religiosas. Su obra se mantiene gracias al aporte económico de sus vecinos.

Urrian Zumaian ospatu ziran Euskal Herriko kostaldeari buruzko ihardunaldietan ingurune horren babesaren alde dihardutén talde ekologista gehienek hartu ebien parte (30ek), horien artean, TXEPETXA egonik. Mahai inguru ezberdin egon ziren, lau bloketan bana ahal izkelarik: Kostaldeko ekosistemaren egoera, kostaldean eragin handiena duten faktoreak, babespena eta hortik aurrera talde ekologistek azaldu beharko dabien estrategia. Argi geldituzan kostaldearen garapen orokatuaren alde jokatu behar zala, kontutan izanik nolako proiektu eraginkorrak pentsatu dabiezen geure kostalderako, holen artean ditugu Bilboko superportua, Zumaia edo Txipioko portu deportiboak,... eta hurbilago, Urdaibairi dagokionez kutsadura, betiketak, giza-presio handia, turismoa... Sortutako koordinadora edo plataforma honek uste dau derrigorrezkoa dala Iparraldeko taldeekin harremanetan jartzea, holen artean, Lurra Zain eta CADE, kostaldeko bizitzak ez baitau Estadu-mugarik ezagutzen. Hurrengo bilera Gernika-Lumon izango da, urtarrilaren 29an, TXEPETXA Urdaibaiko ekologistak-ek antolatu beharko dabielarik. Bilera honetan, aurreko bileran egin ziren taldeen lana (babes-egitura, kutsadura, garrantzizko guneen katalogoa...), aurkeztuko da.

ALBISTEAK

TXEPE TXOKO

Hiztegi Berdea

Ramsar: Ramsar konbentzioa edo bereziki hegazti akuatikoen habitat legez garrantzi internazionala duten ingurune hezeei buruzko konbentzioa. Hemen Urdaibai ere barruan dago; Beraz gure eskualdean dagoen hegazti populazioaren garrantzia benetan kontutan hartzekoa da.

Espezie migratzaileak: Ziklikoki eta modu arriskugarrian Estatu baten edo gehiagoren muga juridikoak zeharkatzen dituen edozein espeziearen populazio osoa edo geografikoki isolatuta dagoen horren zatia.

Habitat: Animalia - edo landare - komunitatea edo espeziea bizi deneko inguruneko baldintza geofisikoen batekoa eta biotopo barruan espezieak edo komunitateak betetzen duen tokia.

Espezie Endemikoa: Barruan area txikia duen animalia zein landare forma, barietate edo espeziea. Endemikoa adjetiboa da eta berrez substantiboa endemismoa litzateke. Adib. Armeria euskadiensis landare espeziea (itsas fitea) euskal kostaldeko endemismoa edo espezie endemikoa da.

GURUTZEGRAMA (15. orr.)

JASOTAKO ARGITARAPENAK

Programa áreas importantes: Areas importantes para las aves en España (SEO: Sociedad Española de Ornitología).

Información de Medio Ambiente. nº 19; Julio-agosto 1993; nº 20; Septiembre 1993; nº 21; Octubre 1993.

Informatiu. nº 3.

Información MAB (Man and Biosphere). Comité Español (nº 5; Octubre 1993).

Erreka.

Tipificación de los problemas causados por perros en el sector agrario en Bizkaia y propuestas y soluciones. EHNE Bizkaia (Noviembre 1993).

El desierto amenaza nuestros bosques.

GAIA: Ecología y Equidad para un mundo sostenible.

Sustrai. Nekazaritza eta ingurunerako aldizkaria.

Bulletin Warmer.

Ecosistemas: Revista de la Asociación Española de Ecología Terrestre.

Mateixalika.

Ardatza.

Ecología y Sociedad: nº 17; Septiembre 1993; nº 18; Octubre 1993; nº 19; Noviembre 1993.

LIBURUAK

Premio Gonzalo Nardiz de Ecología - 1993.

Munduaren Egoera. Ed.: Los Libros de la Catarata.

AGENDA

TXEPETXAK GABONETAKO ZUHAITZEN BATUKETARAKO KANPAINA egingo du.

Esta cooperativa, formada por seis jóvenes de Ajangiz, nos presenta una nueva visión de cómo enfocar y coordinar la productividad de un caserio con la educación ambiental. Verdaderamente un reto, tanto desde el punto de vista de la conservación de la Naturaleza, como desde el objetivo de superar la crisis que actualmente está asolando la vida rural del "baserritarra euskaldun".

Lurraska etorkizunerako baserria ote?

Orain arte, lurraska hitzaren esannahia lurra altzateko lau hortzetako lanabesaz egindako hildoa zen. Baina hemendik gutxira, Iraila aldera, esanahi berria edukiko du: Lurraska Sozietade Kooperatiba, hain zuzen ere.

Ideia honen sorrera, Ajangizko gazte batzuen, langabeziari aurre egiteko irtenbidean datza. Gazte hauek, sei guztira, non bat biologoa den beste bat nekazal injenieri teknikoa, hiru O.H.Oko irakasle eta baserritar bat, gaur egungo baserriak bere nortasuna galduz doala ikusita, nekazal inguruneari irtenbide bideragarri bat aurkitzeko asmoarekin batzartzen hasi ziren, azkenik baserriari aktibitate konplementagarriak erantsi behar zaizkiola konturatu zirelarik.

Benetan gaurko baserriaren egoera erabat latza gertatzen da.

Ajanjizen egindako ikaskata batek dioenez bertan 35 abere buru baino ez dira gelditzen, orain 15 urte baserri gehienetan 10-15 buru zeudelarik, gainera honi lotu behar zaio ere, gaur egungo baserritar gazteenak 51-53 urte dituela. Baserriak hutsituz doaz, ez bait dago etorkizunik bertan, gauregko baserriak ez du jateko emoten.

Guzti hau dela eta, gazte hauek produktibitateari begira bait, baserriari lagungarri izan zitekeen zeozeren bila artu ziren, horrela ibili ziren "Cataluña"raino ere helduz, bertako nekazal eskolak ikustera hain zuzen ere.

Ideiak landu ondoren, ingurune heziketa sartzea komenigarria izango litzatekeela erabaki zuten. Gaur egun beharrezkoa irudituzen zaie bai umeen bai nagusien ere Naturarekiko kontzientzia lortzea.

Basaurin egindako ikaskata baten bidez ikusi zen bertako nagusiek ez zekitela baserri bat zer zen, ez zekitan zer gertatzen zen adibidez esnearekin, zer nolako prozesuak jasan behar dituen supermerkatuetara heldu aurretik. Kolektibo honen helburuen artean hauek dira aipagarrienak:

-Ingurugiro eta eguneko bizitza orientazionatzea.

-Baserriaren bizimodua ezagutzea, honen barruan, industriaren eragina ere azalduko zelarik, nola lehen jendea baserritik bizi izan zen baina gero, industria nagusitu zenean, baserriak atzeraka da jasan zuen industritik diru gehiago ateratzen bait zuen gure baserritarrak; baserria atenditzeko denbora eza gatik pinudiak landatu zituen hasierako landetan. Hau da, erakutsi nahi dute lehenengo baserria eta oraingo baserria. Horrelarako zenbait proiektu dute:

-Baserri mailan: alde batetik ingurunea landu eta bestetik hortuan eta abereekin lan egitera irakatsi, hau da partizipazio aktiboa bilatuz.

-Baso mailan: pinua, artea, haritza, izakiak, hau da, ekosistemaren kontzeptua landuko zen, gizakia bertako partaidea bezala hartuz.

-Erreka mailan: jaiotze-tokia (Oka ibaiarena), errekari lotuta dagoen ekosistema edo ekosistemak, industriaren eragina (isurketak), depuradoren funtzioa, ibai eta itsasadarraren arteko desberdintasunak eta padura.

Garrantzi gehien baserriari emango diote eta gero bere inguruan dagoenari. Pentsatuta dute ere Gernikatik ibilbide kulturalak egitea.

Baina ahaztu gabe haien lehenengo helburua baserria aurrera eramatea dela, baina nahiko argi dagoenez baserritik bakarrik ezin bizi daitekeela, alternatiba bezala umeak datozenean, 3-5 egun pasatzera etorriko direnez, ezin dira leku itxi batetan sartuta egon, eta hori dela eta irteerak egitea pentsatu zuten.

Baina lehen aipatu den bezala, nagusientzako ere dago irekita, bai irakasleentzat bai gurasoentzat, umeek askotan gurasoak hartzen bait dituzte modelo gisa.

Beharrezkoa ikusten dute ere, hezkuntzaren erreformak adierazten duen bezala, umeek klasean bereganatzen dituzten kontzeptuak praktikara eramateko gai izan behar dutela; eta hortik doa talde honen lana, alde aktitudinala lantzea, hau da, umea kapaz izan dadila bere irizi pertsonalak eraikitzeko.

Eskola batzuetan nahiz eta hortu bat izan ezin dute nekazal eskolak eskaintzen duen opportunitatea eman.

Ekintza guzti hauen gain alberge modura ere irekita legoke asteburuetan. Edifizioak 300 metro karratuko solairua ditu guztira 800 metro; 220 metroko korta ere duelarik. Tailerrak ere edukiko ditu, bertan narrua, zumetza, gazta, ogia, teori-kabiak... egiteko aukera egongo delarik.

Baserriari dagokiola bi hile baino ez zaio falta martxan hasteko eta gero, hortik aparte, ingurune-heziketaren ekintzekin beteko da. Baina azken hauek irailan hasiko dira, kurtsoarekin batera.

Proiektuaren koste osoa 80.000.000 pezetetakoa da, eta subentzioari dagokionez Ajangizko udalak laguntza osoa adierazi du eta ekonomikoki lagundu ere; gainera bere bitartez Diputaziotik eta Eusko Jaurlaritzatik ere subentzioa espero dute.

Honelako ekintzak beharrezkoak dira gutxienez Urdaibairen egoera txarragora joan ez dadin.

- Mundaka y Bermeo impulsan la creación de un polígono industrial junto al puerto.
- La dársena de Bermeo contará con una nueva rampa para el acceso de barcos.
- Mendiko nekazal eskaera dibersifikatzea eskatu dau Urdaibaik.
- Bizkaiko beste aldeetako abeltzainei jarri jakiezan esne prezioak Busturialdekoei jartzea eskatu dabie.
- Bizkaitik Bizkairako zenbait ibilbide Urdaibaitik pasatuko diraz.
- Bermeok hiriko kutsadura tratatuko dau.
- Por fin se aprobó el Plan de Uso y Gestión (PRUG) de la Reserva de la Biosfera de Urdaibai, con un retraso de tres años.
- Iaz bezala azterkosta jarri zan martxan Urdaibain iraganeko urriaren azkeneko egunetan. Lehenengo datuak aztertu eta gero, baikor izan ziren egileak.
- La maqueta de regiones devastadas ya llegó a Gernika-Lumo.
- La iniciativa de Marko para fomentar la caza de cuervos y urracas se vio paralizada por Diputación.
- Kortezubiko Udalak erabaki egin eban Ibarrolaren "Baso Margotu"ra doan bidea kotxeetarako sarratzea, bertan lurra daukien jabeentzako ezik.
- Gernikazarrak kultur bidaia prestatu zeun Kaltzadako Santo Domingora "Bizitza eta Erromesaldia" izenburupean ospatu zan erakusketa ikusteko.
- Itsasadarreko ertza garbitzeko eta berriztatzeko lanak martxan jarri diraz.
- Goi-Zale Mendi taldea recorrió buena parte de la Selva Negra, tras ser invitados por el grupo de montaña Scharzwald-Wanderheim de Pforzheim.

Karkoren abenturak ATO-93

SOPA DE LETRAS

5 ARBOLES QUE PODEMOS ENCONTRAR EN URDAIBAI

M	P	L	U	V	A	I	H	Z	E
L	I	Z	A	R	R	A	X	S	H
D	M	N	N	B	S	A	C	U	E
Z	B	R	P	T	S	T	E	I	F
A	L	O	A	M	M	X	B	Z	N
X	U	R	G	R	A	A	E	T	O
Z	R	N	O	P	T	O	O	S	T
U	L	M	A	Y	U	E	L	E	Z
M	O	A	S	T	A	G	A	S	A
H	A	R	I	T	Z	A	N	V	I

GURUTZEGRAMA

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1									■	
2					■					■
3						■				
4			■				■	■		
5									■	
6			■			■		■		
7		■	■							
8	■				■			■		
9								■		■
10				■			■			

HORIZONTALAK:

BERTIKALAK:

Euskal Armeria

DESKRIBAPENA: Multzoan ateratzen diren 3-5 zentimetrodun hosto luzeak ditu. Hostoak dizdiratsuak, zurruna zenarrak eta lauak dira. Loreak multzo itxia osatuz agertzen dira zutabe baten muturrean eta kolore arrosa dute.

EKOLOGIA ETA HABITATA: Armeria hauen hostoa gatzaren ekamenan eta ...an da. Itsas hazteraako harritza, bolartza zein ... agertzen da, baina beti ere itsas eragina somatzen den tokian.

KOKAPENA ETA EGOERA: Landare hau gure kostaldeko toki jakinetan agertzen da, ez delarik inon gehiago aurkitu. Gure kostaldea pairatzen ari den degradazioaren ondorioz landare endemiko hau desagertzeko zorian dago.